СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 298. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 23 грудня, 1933. VOL. XLI. No. 298. Jersey City, N. J., Saturday, December 23, 1933. THREE CENTS.

НОВИЙ КРОК УРЯДУ У МОНЕТАРНІЙ СПРАВІ

ПРЕЗИДЕНТ ЗАРЯДЖУЄ МОНЕТИЗАЦІЮ СРІБЛА.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт видав приказ, котрим дозволив департаментови скарбу закупити просто все срібло, яке добувається в краю, зложити половину його в магазини, а другу половину вжити на биття монет.

Президент рівночасно встановив ціну, по якій уряд має купувати срібло від приватних підприємств, що добувають срібло. Стара, встановлена законом ціна, виносила 1 доляр 29 центів за унцію. Цю ціну уряд буде платити тільки за половину закупленого срібла. За другу половину уряд заплатить тільки кошти добуття. Хоч теперішня ціна майже на половину нижча від старої, всетаки вона богато вища від біжучої ринкової ціни.

Приказ президента буде мати далекосягле значіння для монетарної системи краю. Чи цей вплив буде корисний, чи шкідливий, за це економісти не погоджуються. Приказ іде на руку прихильникам інфляції. Вони сподіваються, що приказ буде мати корисний вплив на розвій заграничної торговлі Америки.

ВЕЛИЧЕЗНИЙ СТРАЙК ВІЗНИКІВ.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Девять відділів юнії „Інтернешенел Бродергуд оф Тімстерс, Шоферс, Стейбл Мен енд Гелперс оф Америка" зарядили страйк 27,000 місцевих візників.

Страйк має обняти не тільки шоферів таксівок, але й візників троків, що довозять поживу, як молоко й хліб.

Страйк є протестом проти відмови підприємства „Филаделфія Репид Тренсит Ко." повинуватися приказови Краєвої Робітничої Ради, котра хотіла поладнати мирною дорогою непорозуміння візників з підприємством.

Страйк може мати величезне значіння, бо на допомогу візникам збираються страйкувати юнії інших робітників, що симпатизують з візниками.

РОЗКРИВАЮТЬ ХАБАРНИЦТВА УРЯДНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — На слідстві, яке веде комішенер дозволів цього міста, станули чотири свідки та дали подрібні зізнання про вимушування безправних оплат від аплікантів за дозволи.

Один свідок зізнав, що він заплатив одному політиканови хабар у сумі 7,000 долярів за те, що йому не відобрано стояка на ґазети. Всетаки він цей стояк стратив, коли не потрафив заплатити другого хабара в сумі 2,000 долярів. Жертвою цього вимушення є ветеран. Він назвав і урядовця, що від нього вимушував гроші, і політика, який піддержував хабарника.

Другий ветеран стратив дозвіл, коли не міг добути тисячки долярів.

КАМПАНІЯ УРЯДУ ПРОТИ БАНДИТИЗМУ.

ШІКАҐО. — Поліція наскочила в одному приватному мешканню на шайку бандитів. Бандити відстрілювалися. У стрілянині, яка вивязалася, поліція вбила трох бандитів. По розслідженню відтисків пальців убитих поліція ствердила особи вбитих. Є ними: Самуель Гінсбурґ, Люіс Кацвіц і Чарлз Тателбавм. Два перші з них утекли були з вязниці, де вони відсиджували довгу кару за грабунок банку.

У нюйорськім стейтовім суді засуджено двох Китайців, які викрали були одну Китайку, щоби добути від її родини викуп у сумі 5,000 долярів. Свідком проти викрадачів був третій Китаєць, котрий був посередником між викрадачами й родиною жертви.

Адвокатська Палата міста Ню Йорку постановила зробити все, що лежить у її силі, щоби помогти урядови в його боротьбі проти злочинців. Палата вибрала на це спеціяльну комісію. Адвокати постановили поборювати передовсім всякого роду протекцію для злочинців.

Товариство присяжних суддів повіту Ню Йорк домагається прискорення розправ проти обжалованих за злочини осіб. У цей спосіб, товариство думає, суд причиниться до поборювання злочинів.

РАНЕНИЙ УРАТУВАВ ПОЇЗД.

ОКДЕЙЛ (Тексас). — Пасажирський поїзд підприємства Содерн Рейлвей, котрий їхав до Флориди, вратувався від катастрофи завдяки сиґналови, який дав йому ранений сторож. Вотерс і Келі їхали на дрезині по шинах залізниці, щоб оглянути зіпсутий електричний блёк. По дорозі вони мали випадок; їх візок віхав в обвал землі на залізницю. Оба робітники дістали підчас випадку тяжкі ушкодження тіла. Вотерс розбив собі череп, а Келі скрутив собі карк і поранився важко в голову. Не зважаючи на свої рани, Вотерс добув останки сил, щоби потягнути за електричні дроти, котрі дають червоне світло, яке означає небезпеку. Поїзд задержався перед самим обвалом. Поїзд завернувся. На ньому привезено Вотерса й Келія до шпиталю.

Прислані робітники скоро очистили дорогу й привернули рух.

РЕСТОРАНТНІ РОБІТНИКИ ПРОТИ „ТИПСІВ".

Збори виконавчих урядників нюйорських юній ресторантних урядників постановили домагатися від уряду поміщення в кодексі ресторантного промислу постанови, що „типси" („напивки") мають бути скасовані, а робітники по ресторанах мають діставати мінімальну заплату 30 долярів на тиждень. Тижнева праця має виносити не більше як 45 годин.

ПАТ ЗБОЖЕВОЛІВ.

Відомий фільмовий актор, високий ростом Пат (що в дійсности зветься Карло Шенстрем), збожеволів і його помістили в заведенні для божевільних. Його товариш, маленький, кругленький Патахон, що в дійсности зветься Мадсен, уже на віки осамотнів. Мадсен одушевив так своїми жартами данського народнього вчителя, високого ростом Шенстрема, що після вистави оба почали довгу балачку. Наслідком тієї балачки, на тему комізму, пішли до режісера Лявріцена, який з них зробив типи, відомі під назвищами Пат і Патахон. Найбільшу славу здобули в німих фільмах.

ТРАГЕДІЯ ЧЕРЕЗ ЖІНКУ.

На Знесінні під Львовом годинникар Стан. Жулкевич стріляв при вул. Крашевського до Томи Курила, робітника з фабрики фляшок, і вбив його на місці. Опісля пішов до поліційного комісаріяту і віддався в руки влади. Переслуханий зізнав, що Курило удержував любовні зносини з його жінкою і, не вважаючи на його перестороги, провокував його дальше. Жулкевича арештовано.

ВОЯК КОМУНІСТ.

У перемиському військовому суді почалася розправа проти стрільця Гр. Водзіка з 6 п. підгалянських стрільців. Обвинувачують його в грабіжницькому нападі, дезерції та комуністичній діяльности в пов. Коросно і Ясло.

ДИВНА ПРАКТИКА.

Філія Т-ва „Сільський Господар" у Калуші, подібно як і минулого року, задумувала в зимовий час влаштувати низку викладів з обсягу господарства по селах нашого повіту. В тій цілі внесено до староства прохання про дозвіл, одначе староство дозвіл припинило, подаючи, що дозвіл на улаштування викладів з доручення філії „С. Г." залежить від згоди рільного інструктора повітового виділу.

СОВІТСЬКЕ „ЗАМИЛУВАННЯ ОЧЕЙ".

ЦК видав декрет, підписаний Калініном, про загострення кари за фальшиві звіти та статистичні дані про господарські справи. Як відомо, т. зв. „замилування очей" є щоденним загальним явищем совітського господарського життя. Як бачимо, Москва відпекується своєї дитини.

МЕЧЕТ У ВАРШАВІ.

Управа міста Варшави рішила подарувати магометанській ґромаді площу під будову мечету. Побудують його при вул. Мекки на Саській Кемпі. Ту вулицю втягнули при останнім реґуляційнім пляні.

ТРИ РОКИ В ЛЕТАРҐУ.

В 1930 р. в Петерскірхені (в Австрії) запала в летарґ жінка залізничника Маріянна Бідерман. Її кормили штучно. Щойно кілька тижнів тому Бідерманиха проснулась. Після 3-річного сну вона виснажена і подобає на кістяк. Заснула на 23-му році життя, а пробудилася на 26-му році. Тямить добре все, що ділося з нею, як запала в летарґічний сон.

МУРИН ЛОРДОМ.

Перший раз в історії Анґлії піднесли Мурина до шляхотського стану й іменували лордом. Новий „чорний лорд", Лінкольд Бун, зробив багато добра в англійських кольоніях для чорних підданих. Побудував шпиталі, оснував ріжні добродійні встанови і прислужився багато англійській владі.

13-ЛІТНІЙ САМОВБИВНИК.

В Ерд, коло Будапешту, 13-літній учень міської школи, Людвік Спергаль, вискочив з поїзду, що був у повному розгоні і згинув на місці. Хлопець залишив два листи. В одному просить, щоби йому вложили до домовини всі його книжки, а в другому, який заадресований до поліції, заявляє, що від довшого часу він кохався в одній своїй учительці і це кохання так його переслідувало, що одиноким виходом з цього було самогубство.

ВОЮЮТЬ З РЕЛІҐІЄЮ ДАЛЬШЕ.

Фільмова протирелігійна пропаґанда большевиків ведеться нестримно далі. Саме тепер повідомляють з Москви, що большевицька влада приготовляє шість звукових фільм, яких вістря спрямоване проти Різдвяних Свят і взагалі проти релігійних культів. Ті фільми ладять одночасно в кількох мовах.

ПЕРЕД БЕАТИФІКАЦІЄЮ СІЛЬСЬКОЇ ВЧИТЕЛЬКИ.

З нагоди ювилейної прощі з Ліверпулю, що прибула до Риму, ректор церкви св. Якова в Бутель переслав папі прохання, щоби розпочати беатифікаційний процес Тереси Гіґінсон. Вона була вчителькою народньої школи і вмерла 1905 р. в 60-му році життя. Крилошанин Снов, канцлер епископської курії в Ліверпулі, зложив заяву, що Тереса Гіґінсон була одною з найбільших святих, яка існує церква. Культ її особи від часу смерти все зростає. До її гробу в Нестоні приходять тисячі прочан з цілої Анґлії. Тому, що церковний інформаційний процес скінчився, беатифікація сільської вчительки відбудеться в найближчому часі.

ВТОНУЛИ 140 СОВІТСЬКИХ РИБАЛОК.

Англійський часопис „Дейлі Експрес" повідомляє, що з Арганґельська виплила на море совітська фльотиля, зложена з риболовських суден. У суднах містилися 140 рибалок. Вся фльотиля втонула. Літаки, вислані на її пошукування, бачили на морю лише останки розбитих суден.

ЩЕ ПРО ЗЛОВЖИВАННЯ У ЛЬВІВСЬКИХ МІСЬКИХ УСТАНОВАХ.

Ще не прогомоніли одні зловживання у львівському маґістраті, а вже виявлюються нові. В часі провірювання книг у львівських електричних заведеннях, що відбулося у звязку з дефравдацією 10,000 зл., яку поповнив інкасент Пшисенжни, виявилося, що такого самого зловживання допустився другий інкасент тогож заведення, Е. Седлячек, на суму коло 6,000 зл. Черґова афера з „грошевими маніпуляціями" це справа якогось п. Лясковського, який винайшов круглольню на „Залізній Воді" коло Львова, а по ліквідації якої п. Лясковський станув під замітом, що на основі сфальшованого квіта на суму 3,000 зл. домагався відшкодування від львівського маґістрату.

ТРИ СМЕРТНІ ПРИСУДИ.

Наглий суд у Коломиї засудив на кару смерти на шибениці Фенчука, Никифорчука та Реґуша, які належали до опришківської ватаги Чепика. Ця ватага напала була на дім Шпасера в Княжому. Тоді то згинув Шпасер і один опришок, Блясецький. На розправі опришки скинули всю вину на ватажка, який десь укривається, та на вбитого Блясецького.

ПЯТЬ ГОДИН В ЧЕРЗІ ДЛЯ КУПНА 2 ФУНТІВ ХЛІБА.

Урядовий орган совітського комісаріяту важкого промислу, „За індустріялізацію", нарікає, що фабричні робітники мусять тратити десятки тисяч годин в черґах, щоби добути якихнебудь харчевих продуктів, або кусок хлібах в публичних харчівнях. Часопис наводить як примір якогось робітника, механіка з відділу будови ваґонів, що перестояв у черзі від полудня до 5-тої години вечером, щоби добути 2 фунти хліба. Крім цього совітський щоденник признає, що перед деякими харчевими роздільними черги тягнуться через цілу вулицю. Разом з робітниками мусять чекати на хліб і інженири. Іноді — пише совітський орган — ті, що чекають на свою черґу, вертаються до дому без хліба і мусять знову приходити й очікувати годинами. Так то виглядає „совітський рай" у стрічках совітської таки преси.

СОВІТСЬКИЙ ЛІТАК ГОРІВ УЖЕ В ПОВІТРЮ.

Щойно тепер появились у пресі подрібці про катастрофу совітського літака-велита „К. 7", які досі держано в тайні. За цими вістками виходить, що мотор літака експльодував ще тоді, коли цей був у повітрю і щойно після цього впав на велику стирту сіна. Крім 14 осіб, що згинули на місці, дальших 6 осіб померли в шпиталі, а черґові 4 приходять до здоровля.

БАЛКАН У ЗМАГАННЮ ДО ЗАМИРЕННЯ

БІЛГОРОД (Юґославія). — Балкан, відомий від десяток літ як той вулкан, звідки можна було надіятися кождого часу нового вибуху революції чи війни, зачинає прибирати цілком інший вид. Приходить там до цілковитої ревізії відносин, а тимсамим до замирення. Під тим оглядом найважнішу ролю відграють відносини між Сербією й Болгарією. Відвідини болгарського короля означають, що є надія на замирення між Софією і Білгородом. А саме в напруженні між Болгарією і Юґославією лежить найбільша небезпека, бо Македонці, які ведуть революційну боротьбу проти Сербії, мають захист у Болгарії.

Юґославянський король відвідує тепер Хорватію і з того приводу дано дозвіл хорватському провідникови, д-рови Мачекови, засудженому на 7 літ тюрми, відвідати свою родину. Його засуджено за нельояльне відношення до Юґославії та за змагання відірвати від неї Хорватію. Тепер дозволено йому опустити тюрму на 12 днів, але кажуть, що по тій відпустці не будуть налягати на його поворот до тюрми. Том способом хоче король примирити Хорватів зі Сербами.

До Юґославії прибув ще грецький міністер заграничних справ, щоби провірити відносини Юґославії до Болгарії й приступити до спільного з ними союза.

А з Болгарії доносять, що король Борис відвідає румунського короля Кароля, щоби з ним обговорити справу болгарської меншини в Добруджі, яку Румунія дістала по світовій війні.

Все те вказує, що на Балкані заходять великі політичні зміни, які можуть довести до цілковитого обєднання балканських держав.

ФРАНЦІЯ ГРОЗИТЬСЯ.

ПАРИЖ. — Комітет заграничних справ французької палати послів є проти того, щоби згодитися на побільшення німецької армії та заключити з Німеччиною договір про ненапад. Кажуть, що те все непотрібне, бо Льокарненський договір дає такі гарантії.

ЩО ГІТЛЕР ХОТІВ БИ ЗНАТИ?

ПАРИЖ. — Канцлер Гітлер поставив французькому послови такі запити:

Коли властиво Франція думає зачати роззброюватись? Як буде це роззброєння виглядати? Яке воно буде в числах?

НАТИСКАЮТЬ НА АВСТРІЮ.

БЕРЛІН. — Знесено всі обмеження щодо виїзду Німців за границю, які були заведені урядом Гітлера. Тільки щодо виїзду до Австрії лишилися давні приписи важними. За дозвіл на виїзд до Австрії треба заплатити $370. Крім того не можна брати з собою до Австрії більше як 200 марок.

НАЦІ КОНТРОЛЮЮТЬ ЦЕРКОВНУ МОЛОДЬ.

БЕРЛІН. — Державний епископ, Людвіґ Мілер, проголосив злиття Евангелицької Молоді з Молодю Гітлера. Один з речників протестантської церкви заявив, що це є найбільший удар, який колинебудь завдано протестантській церкві. Молодь Гітлера хоче взяти провід у спортовім і культурнім житті молоді, а церкві залишить проповідування евангелія. В той спосіб має церква признати, що Молодь Гітлера є носієм державницької ідеї.

Це не відноситься до католицької молоді, бо та справа є обнята конкордатом, заключеним між Ватиканом і німецьким урядом.

ПОМЕР ВЕЛИКИЙ ДОСЛІДНИК.

КОПЕНГАҐА (Данія). — Помер Кнут Расмусен, славний данський дослідник Гренляндії, наслідком затроєння поживою. Цілий край покритий з того приводу жалобою. Дослідника поховають на державний кошт. Свої досліди Расмусен зачав тому 30 років. Збирав старі пісні, оповідання й описав звичаї й обичаї Ескімосів. Залишив тисячі оповідань, які Скандинавці називають „саґами". Міг він те все зібрати, бо Ескімоси відносились до нього дуже прихильно, тому кожда його експедиція була успішною.

СИН СЛАВНОГО ДІКЕНСА ПОМЕР У 84 РОЦІ ЖИТТЯ.

ЛОНДОН. — Помер сер Генри Дікенс, останній із синів славного англійського письменника Чарлза Дікенса. Покійний збирав з великим пієтизмом всі памятки та рукописи, які залишились по батькові, а його дім називали „Музеєм Дікенса". Він теж писав часто ріжні статті, в яких освітлював творчість свого батька. Перед самою смертю написав таку статтю до американської ґазети „Ди Ню Йорк Таймс".

В 1922 р. наділено його шляхоцтвом за те, що його вважали „найблагороднішим суддею Лондону". Як суддя, мав він до діла звичайно з самими великими кримінальними справами.

"SVOBODA" (LIBERTY).
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На три місяці	$ 2.75
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На рік	$10.00

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ТІНЯМ БІЛАСА Й ДАНИЛИШИНА

Тому рік донесли американські ґазети новинку, в якій подали, що польський суд у Львові засудив на смерть через повішення трох молодих українських хлопців, селянських синів. Були ними: Василь Білас, Дмитро Данилишин і Маріян Жураківський. Всі три — це молоді українські революціонери, котрі, як писав американський кореспондент, були в очах польського прокуратора злочинцями, а в очах кількадесятьміліонового українського народу — українськими героями.

Польські революціонери, що розбивали колись Росію разом з Пілсудським у такий спосіб, як розбивали Польщу засуджені українські революціонери, віднеслися до польського президента з проханням, щоби засуджених не карати смертю. Та президент помилував тільки одного Жураківського.

Усіх тих трагічних моментів, звязаних зі смертю Данилишина й Біласа, нема тепер потреби переповідати. Вистарчить тільки зазначити, що як довго житиме український нарід, так довго житимуть у його серцях ті дві благородні постаті. Без огляду на те, чи хто є українським націоналістом і чи погоджується з тактикою українських революціонерів, він мусить склонити голову перед чистою ідеєю і геройською поставою таких революціонерів, якими були Білас і Данилишин.

Писатимуть колись про них драми, поеми і повісти. І будуть освічуватись на їх шляхотности міліони з молодого покоління, яке тепер виростає і яке ще прийде на світ. І згадуватимуть, як 23 грудня 1932 р. взивали дзвони ранком наш нарід до церкви, а кождий знав, що це дзвонять у тій хвилі, коли на польській шибениці гинуть найкращі діти, яких останнім бажанням було те, що їм одного жалко: що вже довше не могтимуть служити Україні.

Та на ділі їхня геройська смерть принесла більше, ніж могло дати і найвидатніше їх життя. Бо їхня смерть збудила зі сну міліони наших неосвідомлених мас. Вона загріла інші міліони до дальшої боротьби і піддержала на дусі зневірених. Вона вляла живої крови до національно знеможеного орґанізму, а з тої крови можуть і цілком певно зродяться нові Данилишини і нові Біласи.

Данилишина останні слова були: „Прощай, Український Народе!" А ми відповімо: „Прощайте, тіла наших героїв, бо дух Ваш далі з нами".

До того додамо, що дух отсих героїв оживив теж нашу заморську іміґрацію. Геройська постава Данилишина й Біласа додала нам і тут за морем нової сили до тої праці, котра має скінчитися здійсненням тих ідей, за які згинули наші герої.

УКРАЇНСЬКИЙ ІМІҐРАНТ І ЗОРҐАНІЗОВАНЕ РОБІТНИЦТВО АМЕРИКИ

(Реферат Омеляна Ревюка на Конґресі Обеднання дня 3. листопада, 1933).

Не тільки український нарід знаходиться тепер у переломовій стадії, в котрій кождої хвилі може його доля вирішитися сюди або туди на довгі роки, але й увесь просто світ знаходиться в такому стані. Навіть цей найбогатший край світа, Злучені Держави Америки, знайшовся цими роками в стадії кризи, поважних суспільних, передовсім економічних, а може навіть політичних перемін.

Українському іміґрантови треба цю стадію зрозуміти. Бо від того, як кріза вирішиться, залежить доля всього світа. Від того залежить передовсім доля тих, що тут живуть і думають далі жити. Треба цю стадію зрозуміти, щоби зясувати собі свою ролю в переміна; щоби знати, що треба робити.

Теперішня економічна кріза в дечому відмінна від подібних кріз у минувшині. Попередні кризи вважали за переходову фазу, за хвилеву недугу, яка на самий орґанізм не буде мати глибшого впливу. Теперішню крізу майже загально вважають за провал капіталізму. Щораз більше людей переконуються, що капіталізм у такому розумінню, як ми його знали, з його свобідною конкуренцією продуцентів, купців, робітників, з вільною конкуренційною погонею за ринками збуту, вже покінчив своє існування. Старий капіталізм валиться, а на його місце прийде щось нового. Провідники капіталізму, яких перед крізою загально величали як героїв, нині як провідники економічного життя зовсім скомпромітовані. Їм уже ніхто не спішиться доручувати уздоровлювати капіталізм.

Американський нарід добре знає, що між можливостями, які можуть прийти на випадок розвалу капіталізму, є комунізм. Американський нарід комунізму, ні якоїсь іншої форми соціялізму, не любить і все зробить, щоби до цього не допустити. Власне тепер американський нарід дає вільну руку свому урядови робити далекосяглі експерименти, політичні й економічні, які зміряють до того, щоби капіталізм перемінити так, щоби він міг далі вести свою роботу, себто зодягати, захороняти і годувати людей краю.

Це є вихідна точка заходів американського уряду коло економічної відбудови краю. Уряд хоче завести такі модифікації в дотеперішньому економічному життю, щоби вратувати край від траґедії революційних переворотів. Він хоче оживити рух фабрик, фармерство й торговлю. Він хоче піднести купну силу населення краю. В тій ціли він старається зменшити безробіття.

Щоб осягнути цю ціль, уряд бачиться примушеним з одного боку обмежувати свобідну конкуренцію фабрикантів і купців через заведення кодексів чесної конкуренції („фейр компетішен"). З другого боку уряд бачився примушеним вглянути у відносини між підприємцями й робітниками. Уряд бачив, що без унормування відносин між підприємцями й робітниками може легко прийти здержання робіт, що без того може легко завалитися вся робота уряду.

Унормування відносин між підприємцями й робітниками обнимає такі питання, як число годин праці, робітнича заплата за працю, умови праці щодо здоровля, щодо часу заняття. Хто мав вирішувати всі ці важні питання? Якби лишити їх без унормування, то в промислах панував би хаос. Якби уряд узяв був на себе право й обовязок їх вирішувати, то він був би обтяжений питаннями, які ледви чи міг би розвязати. Через те уряд мусів віддати справу спільному вирішенню підприємців і робітників.

Права до впливу підприємців на вирішування цих питань ніхто в Америці не перечить. Та право робітників до вирішування умов праці признавано тільки частинно. Ціла маса підприємств в Америці є проти цього. Одні не хочуть чути про ніяку участь робітників у вирішуванню умов праці. Інші признають робітникам право до зорґанізованого впливу тільки тоді, коли вони не можуть інакше зробити, себто, коли робітники своєю орґанізацією це право собі виборoли. Багато підприємців нібито годяться на право робітників до вирішування умов праці, але лише під умовою, що в імени робітників виступає орґанізація, на яку підприємці можуть впливати.

Ось тут маємо боротьбу напеpед за питання „отвертої" й „замкненої" шапи та побічне питання компанійної юнії. Досі в Америці правилом можна назвати „отверту шапу". Лише частина знала „замкнену шапу", в якій могли працювати тільки юнійні робітники. Велика частина підприємств знала „компанійну юнію".

Новий закон зірвав з тим усім. Нешенел Ріковері Ект, у параґрафі 7 а, постановляє, що підприємцям не вільно ставити своїм робітникам як умову праці, що вони не мають приступати до юнії, або приступати тільки до компанійної юнії. Отсе є закон краю. Виразний, недвозначний і, можна сказати, революційний, переломовий, бо це якраз право, якого американські робітники від кількадесятьох літ добивались безуспішно. За одним замахом і, можна сказати, без участи робітників робітникам признано основне право орґанізації, робітничий чартер свобід.

Робітники побачили, що умови праці тепер залежать не тільки від того, чи вони самі потрафлять зорґанізуватися й виступити колективно за умови праці. Багато фахів скористали з цеї нагоди. Нові юнії повставали як гриби по дощі. Число робітників у юніях, звязаних з Американською Федерацією Праці, зросло на міліон і чверть. Почали орґанізуватися робітники, які давніше не могли й мріяти про це. Почали орґанізуватися робітники сталевого промислу, який не допускав юній. Почали орґанізуватися робітники неюнійного автомобілевого промислу. Почали орґанізуватися майнери мягкого вугля. Почали орґанізуватися навіть неграмотні жінки, що чистять хмародери. Американська Федерація Праці виступає з мрією добитися в короткім часі 10 міліонів зорґанізованих робітників.

По всіх промислах робітники й робітниці хочуть бути зорґанізовані, щоб зорґанізовано виступати проти підприємців, при розгляданню питань праці. З добуттям цього права справа ще не кінчиться. Як робітники виступлять з доманням умов праці, підприємці ще можуть виступити проти цього. Приходить страйк чи локавт. І знов треба робітникам орґанізації, щоби вона їх піддержала, поки підприємці зломляться та уступлять робітникам.

Це все є нові річи не лише для українського іміґранта-робітника, але й для робітника, вродженого в Америці. Тому не дивниця, що багато наших людей не знають, як поставитися до цеї справи. Багато ще можна чути між нашими людьми нарікань на вічні страйки, що тепер кинулися по всьому краю. Винують „Найру", винують уряд, що нібито не дає роботи. Не бачать, що ні уряд ні „Найра" тут не винуваті, що страйки й локавти це неминучі природні обяви того економічного життя, яке ми тепер знаємо в Америці. Не винуваті тому особисто ні робітники, ні підприємці.

Не поможе нічого на когось нарікати, шукати жертвенного козла. Треба приняти життя так, як воно є, і треба „грати життя за правилами життя". Коли економічне життя поставило людину в ролю робітника, то вона краще зробить, коли замісць бунтуватися пустими словами, зробить те, що треба зробити при даних умовинах, щоби це життя поправити. Якщо можна поправити життя робітника через приступлення до орґанізації, то треба до неї приступити. Виступає орґанізація до боротьби за прато говорити в імени робітників, то треба приступати до боротьби. Треба платити вкладки на піддержку страйку. Треба поносити жертви.

Не можуть українські іміґранти занимати тут інакшого становища тому, що вони Українці. Як ми вийшли з сіл та не привикли до цього роду боротьби, то нам треба її навчитися й привикнути. Як ми навчились боротися з природою, то треба навчитись боротися з людьми.

Нема що нашим робітникам дурити себе, що їм нічого мішатися до робітничої орґанізації, бо кождий може в Америці стати підприємцем. Це все була тільки фантазія, а чим далі, тим менше робітників могтимуть переходити в клясу підприємців. Власне тепер, через удосконалення машин, пропадають фахи, щораз більше робітників мусять на все лишитися робітниками. Коли українські іміґранти мали би не дивитися на ці факти, то вони жили би по фальшивому розумінню світа, яке колись мусить відбитися на них шкідливо. Коли українські іміґранти малиб усуватися від життєвої боротьби, яка на них спадає як на робітників, то від них не можна ждати, що вони будуть добрими борцями за свої інші права, наприклад, національні. Коли наш робітник скебує підчас страйку, тоді, як його товариші борються, то за нього можна згори сказати, що він буде дезертирувати, коли прийде до боротьби за національні права. Від українських інтеліґентів, які заховуються по скебівськи проти своїх товаришів по фаху, не можна ждати, що вони виховають свій нарід до боротьби, до боєвої солідарности.

Ніяка національна політика не може звязуватися виключно з одною тільки клясою, вищою, середньою, чи нижчою. Нарід складається правильно з ріжних кляс, і народньої політики не можна силою скувати в політику тільки одної кляси. Зрештою, коли нарід таке зробить, то він легко може звязатися якраз з тою клясою, котра покажеться здеґенеровaною та засудженою на упадок. Усім добре відомі невдачі польської національної визвольної боротьби так довго, як довго Поляки звязували її тільки з одною шляхетською клясою.

Робітнича орґанізація дає кождому членови нагоду вчитись орґанізованости, вчить вести зорґанізовану боротьбу. Вона може навчити дечого навіть українського націоналіста, як вести національну боротьбу. Орґанізації робітничі, наприклад, на своїх конвенціях забирають голос у важних міжнародніх справах. Конвенції Американської Федерації Праці забирали голос у справі Росії або Німеччини. Колиб ми мали там впливи, то Федерація Праці могла би забрати голос у таких справах, як наприклад голод на Україні.

Через те, що ми цею справою замало займалися, робітничі орґанізації про нашу справу не знають. З другого боку, через нашу недбалість для інтересів робітництва росте часто ворожа нам сила. Повстають, наприклад, комуністичні робітничі юнії, ворожі нам не тільки по суспільній ідеольоґії, але й ворожі нам національно, бо вони черпають провід від ворожого Україні центру в Москві.

Українському іміґрантови грозить та сама небезпека, що всякому іміґрантови: небезпека від короткозорого, вузькоглядного „американізму" в роді Ку-Клакс-Клена. Цьому рухови можна протиставити відпір через робітничий рух та робітничі юнії.

Оттакі питання ставить перед нами теперішня кріза в американському економічному життю. Вона вимагає від нас усіх передовсім зрозуміння умовин життя, а далі вимагає від нас, українських робітників, фізичних і умових, взяти живу й активну участь у боротьбі американського робітництва за кращу долю робітників рук і робітників ума.

Стур Ґустав.

ЯК КЄЛЬСОН ВІДДАЛА СВОЮ ДОЧКУ

Чи ви знали паню Енґебретсенову? Ні? Ах, то ви направду булиб бачили одну жінку. Гляньте на звичайну, рослу жінку, а потім на неїх гляньте крізь сильно побільшаюче скло, то тоді можете уявити собі фізичні розміри пані Енґебретсенової.

Пані Енґебретсенова мала крамницю, де продавала пиво, молоко, зелене мило та делікатеси.

Пані Енґебретсенова мала також чоловіка. Він жив з того, що оженився з нею.

Були часи, що мала цю крамницю сама, одначе не як пані Енґебретсенова. Тоді звалася панна Сімонсенівна. Та одного дня, як так сиділа в крамниці зі своїми великими червоними руками під своїм великим підбородком, подумала, що не добре людині самітній навіть у молочарні. Тому пішла через вулицю.

Там у крамниці мішаних товарів був Енґебретсен.

Був невеличкий та непоказний, ходив по крамниці з волоссям у воді намоченім і причесаним, із жовтими бокобородами та жував гвоздики.

Любив дуже гвоздики. Одначе любив також панну Сімонсен. Та не важився сказати їй того.

Як вона стояла вже в крамниці напроти нього, глянула йому бистро в очі. Зачервонівся наче індик і відважив замовлений фунт родзинок.

— Енґебретсене, сказала — признайтеся лише — ви мене любите!

— Так! — відповів тихо та дріжучою рукою подав їй пригорщу родзинок.

Стиснула його руку, аж його заболіло.

— Тепер ти мій! — сказала та нахилилася через прилавок і поцілувала його.

У цюж мить увійшов шеф.

— Нікчемний! — сказав, не маєте ніякої іншої роботи, як любощі?

— Тільки ніяких грубостей! — сказала панна Сімонсен. — Тепер він мій і тепер уже ніякий чоловік у світі крім мене не сміє відноситися до нього так грубо. Ходи, Енґебретсене, — говорила — у того йолупа не останешся вже ні хвилини!

І Енґебретсен перескочив прилавок та пішов із своєю найдорожчою.

Три тижні опісля звалася вже панна Сімонсен пані Енґебретсенова. Енґебретсен, як уже сказано, любив її дуже.

Раз вечером вернувся додому підхмелений.

— Енґебретсене, мені здається, що ти направду пяний?

Пані Енґебретсенова взяла його наче дитину на руки та поклала до ліжка.

Сонце стояло вже високо, а пані Енґебретсенова стояла в крамниці, як її чоловік пробудився.

— Добрийдень, мамусю! — сказав пригноблено — я напився би трохи кави!

Обернулася нараз:

— Тут маєш каву, а тут маєш цукор — лус! А тут маєш сметанку, ба тут маєш іще кілька теплих колачиків на снідання — тарах, тарах! тарах! — І пані Енґебретсенова вибила поза вуха та по лиці свого чоловіка.

Від того часу Енґебретсен не любив уже нічого сильного, лише гвоздики та свою жінку!

Рік по шлюбі приніс бузько Енґебретсеновій донечку. І відповідно, як мала Амалія — або Маля, як її кликали в будний день — росла та кріпшала, любила батька, а боялася неньки.

Енґебретсен теж скоро став нянькою та попадалося йому кожен раз, коли дитина що зброїла.

Колиж Маля виросла з діточих літ, обоє були биті, коли щось пригодилося.

— Тільки не кажи матері! — був клич.

Найгарніші Енґебретсенові дні були, коли міг іти з дочкою до замкового городу на прохід. Тут їй накупив цукорків за гроші, які взяв із крамничної каси. І тут обоє бігали по мураві, бавилися в перегони, наче двоє дітей.

Раз упала дитина до замкового ставка, та Енґебретсен зараз скочив за нею і витягнув її.

Додому йшли мокрі, дріжали з холоду.

Це вже було щось таке, чого не могли затаїти перед матірю.

Колиж почула, що сталося, сказала зі сльозами в очах.

— Лише подумай, що я могла втратити вас обоїх! Подумай, якби я так була втратила вас!

Поцілувала обоє кілька разів, переодягла їх у суху одежу, вечером дала Амалії цукорків, а Енґебретсенови сильного ґроґу.

Енґебретсен плакав зі зворушення та почувався дуже щасливим.

Колиж Амалія виросла, післали її до вищої дівочої школи, де навчилася всього можливого, хоч поверховно. Була теж ученицею славної піяністки та навчилася майже так бринькати на піяні, як усі її приятельки. Бо пані Енґебретсенова вбила собі в голову, що мусить мати дуже елеґантну дочку.

Так виростала Маля й була велика — щоправда не така велика як мати — й гарна багато гарніша, ніж мати, а чимбільше виростала й гарніла, тим також ставала шляхотніша.

Сиділа в вікні гостинної кімнати між цвітами, вишивала та знала, що вона гарна.

На другому поверсі жив великий торговельник Торесен. Був удівцем і мав одного сина Петра, що рік жив у Парижі.

Петро приїхав тепер додому із широко викроєним ковнірцем, волосся розчесане по половині, а говорив погано по французьки.

Думав, що всі гарні дівчата в місті прийшли на світ лише для нього.

Побачив Амалію у вікні, вона побачила його...

Полюбив її, вона полюбила його.

Подобав на коліровий образок у торговлі одежею, а жінки, як відомо, люблять модні ляльки.

Так став здоровити її, а вона — червонітися...

Колиж одного дня йшла з нотами на годину фортепяну, йшов за нею та безцеремонно заговорив до неї:

— Добрийдень, добрийдень, пані! Ну, якжеж здоровлячко?

— Дякую, зовсім добре! — відповіла Амалія та зачервонілася.

Так ішов вулицею по її боці та балакав увесь час, начеб знав її щонайменше десять літ, так, що замісць на годину музики пройшла з ним увесь парк.

Сіла собі на лавочку і там сказав їй, що залюбився в ній до божевілля та попросив її мягеньку ручку й серденько до того.

Амалія, самособою, як усі добре виховані дівчата, сказала, що мусить над тим подумати, що її це так заскочило, прийшло воно так несподівано і т. д.

Петро огірчений зірвався:

— Бувайте здорові, пані, та простіть, що я вам навкучувався.

— Куди йдете?

— На побереже, викупатися в студеній воді, — сказав, зїдливо, всміхаючись.

— Бувайте здорові, пані, бувайте здорові на все!

(Далі буде).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Антін Сурма, Нюарк, Н. Дж. — Антін Сурма, 70 Peshine Ave., Newark, N. J., не є автором допису, поміщеного в „Свободі" дня 4 грудня.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ТЕЖ БОРЦІ.

Ультранаціоналістична німецька газета Берзен-Цайтунґ заповіла, що комуністичний посол Торґлер, котрий засідає на лаві обжалованих за підпал палати парляменту в Берліні, буде звільнений.

За короткий час після цеї вістки, комуністи в Ню Йорку влаштували демонстрацію перед німецьким консулятом за звільнення Торґлера.

Ціль демонстрації ясна: як Торґлер буде звільнений, то комуністи припишуть собі побіду.

ЗА НОВИНОЮ НОВІ КЛОПОТИ.

Нюйорський комішенер здоровля виступив із сензаційними заявами про вартість алькогольних напитків, які продають від відкликання прогибіції. Більшість напитків, каже д-р Він, не варта того, щоби їх пити. Доброї горівки не можна дістати дешевше, як по півшоста доляра за кварту.

Начальник бюра алькогольної торговлі має клопіт з тим, кому давати дозволи на торговлю трунками. Щоби не дати дозволів салунам, заведено правило не давати дозволів ресторанам, які не мають ще року існування.

Ці два питання це тільки приклади тих квестій, які принесло відкликання прогибіції.

ЩО ЦЕ ЦЕНЗУРА ПРЕСИ?

Зприводу торгів за ґазетярський кодекс деякі власники ґазет підняли закиди, що цей кодекс це цензура на ґазети.

Відомий ґазетяр Вилис Торнтон пише принагідно, що означалоб справжне заведення цензури в Америці. Ґазети могли би подавати тільки вісти, дозволені урядом. Всякі радикальні ґазети були би заборонені. Заборонені були би майже всі органи юній.

Пересічний читач може не завважив би спершу великих змін. Але колись він може захотів би післати до редакції допис, а допис не був би поміщений, бо таких річей писати не вільно. Він хотів би висказати, наприклад, свою думку про великий страйк фармерів, а тут уряд накладає свою руку: цього писати не вільно! Хоче писати про безробітних, не вільно. Хоче писати про заворушення на демонстрації, не вільно.

ЦЕНЗУРА И ПУБЛИЧНИЙ ІНТЕРЕС.

З часом він завважив би, що газета не пише про річи, про які вона повинна би писати. Як газета не пише, він представляє собі обставини гірше, ніж вони звичайно є на ділі. Він стає невдоволеним з обставин більше, ніж вони на не заслугують. Як газета стратила славу, що вона доносить про все безсторонно, довкола кружляють ріжні чутки. На місце заборонених газет появляються тайні летючки.

Громада чулаб, що добро громади вимагає отвертого писання про всі справи, а уряд стояв би на становищі, що таке писання противиться публичному интересови.

У суспільности наростав би революційний настрій.

АМЕРИКА — КРАЇНА ВІЛЬНОЇ ПРЕСИ.

Цього всього в Америці нема. Злучені Держави належать ще до тих нечисленних країн, які не мають цензури.

Подібно, як Злучені Держави, цензури не признають Анґлія, скандинавські краї (Швеція, Норвеґія й Данія) та Канада.

У Німеччині можна видавати тільки націстичні газети, в Італії тільки фашистівські, в Росії тільки большевицькі.

Америці цензура грозить, але як громадянство стане свідомим небезпек цензури, її не буде.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ШІКАГО, ІЛЛ.

Кривава протибольшевицька демонстрація.

В неділю, дня 17-го грудня ц. р., вийшли пять тисяч Українців на вулиці міста Шікаго в протестаційному поході проти вимордовання насильним голодом червоною Москвою нашої батьківщини — України. Демонстрантів вийшло коло 5,000, не зважаючи на те, що большевики застрашували наших людей тим, що хто вийде на демонстрацію, той живим не вернеться до дому; не зважаючи на те, що на свойому масовому мітінгу, який відбувся 12 грудня в большевицькому домі, при Шікаго і Кемпбел ул., їхні лідери явно закликали з плятформи до вбивства аранжерів і провідників цього нашого походу; не зважаючи на непевну погоду, вийшли всі: від дітей почавши — на сиволосих дідусях скінчивши.

Напад із засідки.

Похід вирушив з площі св. о. Николая, при Оклей і Райс ул., в годині 2-гій пополудні, і в повному порядку пішов улицею Райс до Вестерн, де звернув на полудне, і по Вестерн пройшов вісім блоків до Медісон ул., де знову звернув на схід. На Медісон, на три блоки перед тим, як мав похід звернути на Вашингтон ул., до салі, де мало відбутися протестаційне віче — на демонстрантів напали большевики. Було їх коло 100; стояли на плятформі стації „Л" якраз над улицею, котрою проходили демонстранти. Вони почали згори кидати на демонстрантів яйця, потому каміння й цеґли. На знак цих — зправа і зліва почали висуватися з усяких кривьок ще кількасот узброєних большевицьких „ударників".

Оттут то повстала завзята боротьба, в котрій було більше як 200 ранених, — головно комуністів; декотрі з них смертельно, а як доносять, то трох вже померло в шпиталі.

Приготування оплачується.

Наші демонстранти були на все приготовані. Тому ішли вони цілу дорогу спокійно, а це, здається, спровокувало їх на цей напад, на їх же погубу. Бо коли перший комуніст явився в рядах демонстрантів, — всі вони знали, що прийшла пора... Нагло вся большевицька зброя як: ножі, молотки, наґаї, всякі залізні штаби — опинилися в руках демонстрантів, а до того ще й січові шаблі та кріси.

Затріщали черепи, кости. Полилася кров. Покотились тіла. Демонстранти напирали лявинною масою, — без страху, без захитання.

Матері боронили своїх дітей як львиці, а сини — старих батьків і матерей перед соткама горлорізів,

За кілька хвилин улиця була застелена тілами ледви живих комуністів.

Богато з них їх побратими спрятали до сусідніх кривьок, щоб не дати демонстрантам обчислити їх жертв. Спрятували їх теж так скоро, бо багато з них були в безнадійному стані.

Поліційна поміч прийшла аж годі, коли демонстранти вже розгромили всіх большевиків, позбирали до амбулянсів тільки тих, що не могли піднятися з місця.

Ця поліційна поміч була, зрештою, вже не для демонстрантів, а для большевиків, бо перешкодила демонстрантам тільки докінчити розправу з большевицькою чередою.

Поломані ноги, руки, відтяті вуха, витиснені очі й розпанахані черепи — це загальна картина комуністів „ударників". Деякі з них уже померли. А скільки — важко наразі довідатись, бо большевики держать усе в тайні. До публичних шпиталів большевики своїх жертв не висилали, бо були певні, що до ран долучиться ще їх арешт. Гоять рани по кривьках.

З Українців було теж кількох ранених, але всі ще пішли на салю, а звідти відвезено їх до шпиталю перевязати рани й за годину всі були дома.

Крім цього страшного й несподіваного удару, який одержали „ударники" від Українців, кільканадцять їх арештовано, між ними двох лідерів, котрі станутъ перед судом за викликування публичного неспокою. Їх побратими не могли їх викупити і вони будуть сидіти в тюрмі, чекаючи черги на судову розправу до половини січня.

Віче спокійне.

На протестаційному вічу було все в порядку. Ухвалено резолюції, між ними одну резолюцію протесту проти міської управи м. Шікаго, що не дала охорони, яку міська поліційна влада обіцяла була дати, бо тих кілька поліцаїв, що були на місці боротьби — були викликані публикою на „алярм".

Проти цього скандалу з поліцією протестують і американські патріотичні організації й їх делеґації були в цій справі у вівторок, 19 ц. м., у мейора міста й шефа поліції.

Тут зазначимо ще, що велике признання належиться нашим матерям за їх відвагу і справжню хоробрість, що не боялися наставити своїх грудей в обороні демонстрації, хоч бачили ножі в руках горлорізів-комуністів.

Також на велике признання заслугують наші юнаки — вони боролися по лицарськи!

Слава їм, слава матерям нашим та їхнім донькам за таку відвагу і хоробрість.

—o—

ШІКАГО, ІЛЛ.

Резолюції віча проти виголоджування України большевиками.

На вічу Українців Шікаго й околиці проти большевицької політики виголоджування України, яке відбулося в Шікаго дня 17. грудня, ухвалено такі резолюції:

WHEREAS information from reliable and incontrovertible sources has proven that many millions of Ukrainians under Soviet rule have died as a result of the deliberate Soviet policy to exterminate Ukrainians on account of their anti-soviet attitude; and

WHEREAS the American Government in many instances has assumed the role of a champion of the oppressed; and

WHEREAS there has been no alleviation of the suffering and starvation of the Ukrainians deliberately brought about by the Soviet Government and it appears that many more millions of Ukrainians are sentenced to imminent death by starvation;

We, American citizens of Ukrainian descent, in a mass meeting assembled on December 17, 1933, at the Chicago Journeymen Plumbers' Union Hall, 1340 West Washington Boulevard, resolve, that in view of the recent recognition of the present Russian Government by the American Government, the President of the United States be petitioned to use his good offices with the Soviet Government to alleviate the unbearable suffering and deliberate starvation now prevailing in Ukraine, that we further affirm our oppsition to the principles of the communist tenets; and that copies of this resolution be forwarded to the President of the United States of America, and to Illinois senators and representatives in United States Congress and to the Chicago Press.

Be it also resolved that protest be registered with the Mayor of the City of Chicago and the Chief of Police for failure to give us, as taxpayers, adequate protection during our demonstration.

НА ДОПОМОГУ ЛЕМКІВЩИНІ!

Українці, що вийшли з Лемківщини і замешкали в Ню Йорку, рішили повести ширшу пропаґанду в справі допомоги нашій Лемківщині.

З наших рідних сторін доходять письма, з яких видно, що наші браття, там на рідній землі, докладають усіх сил, щоби задержати нашу милу Лемківщину для нашого народу, для нашої України.

Ми не дуримо себе й знаємо, що можливо може статися так, що підднесеться наш нарід на всіх землях і обєднається в одну соборну українську державу, а наша Лемківщина готова далі остатись під Польщею.

А щоби таке не сталося, треба вже тепер підготовити наш нарід на Лемківщині до боротьби за волю, до революційного повстання в слушний час проти Польщі. І треба той нарід освідомити, що нам є один шлях з іншими нашими братами під Польщею, які в той самий спосіб підготовляють український нарід до боротьби з Ляхами й іншими окупантами нашої рідної землі.

Щоби повести широку акцію освідомлення, на те треба теж грошей. Бо треба поширити просвіту, треба дати нашим Лемкам правдиву українську книжку, написану і видавану тими, які дали доказ великої любови до нашого народу й вірної йому служби.

Ми хочемо разом працювати зі всіми виходцями з Лемківщини і не думаємо шкодити в акції допомоги Лемківщині тим, що вже ту акцію ведуть. Ми тільки хочемо разом з ними ту працю поширити і разом з ними ратувати нашу Лемківщину, оту забуту, а нам таку дорогу землю.

За Комітет Допомоги Лемківщині в Ню Йорку:

Олекса Роман, голова; **Теодор Копка**, секретар; **Семен Базар**, касієр.

Письма просимо слати на таку адресу:

A. Roman,
608 E. 13th St., New York, N. Y.

ПРОЦЕС ЗА ВБИВСТВО ГОЛУВКА

(За краєвою українською пресою).

(39)

Відповідь Шурлієви.

Тут слід відповісти бодай найкоротше п. Шурлієви. Бомец. Шурлей кликав: Щож ви хочете, Українці, адже ви маєте все, чого душа запрагне. На жаль, чи на щастя — не всі так думають. Не думав так і пок. Голувко. І тут промовець відчитує цитати з брошури Т. Голувка про національні справи, в якій ствержує, що становище національних меншин у Польщі легко може стати яскраво ворожим супроти держави. Той сам погляд підтримує бувший польський дипльомат п. Лось у своїй брошурі „Про конструктивну політику на Русі Червоній". Колиб усі польські політики гляділи на польсько-українські відносини очима п. Шурлея, то будуча історія тих відносин була би дуже сумна. **Промова п. Шурлея,** красномовною формою бездоганна, **була для українського народу просто образливою.** П. Шурлей звів український нарід до етноґрафічної маси та кидає на ціле українське громадянство наклеп, що ціле громадянство є моральним автором убивств. Закид „подвійної ролі" українського громадянства є нечуваний. На жаль, ми тут не маємо такої свободи слова, як п. Шурлей. П. Шурлей зрештою абсолютно не знає політичних фактів. Тут промовець читає політичні заяви українських політичних партій у справі революційної нелеґальщини. Тільки люди, які не орієнтуються в українських відносинах і не знають історії української політичної думки, можуть закидати „дволичну гру" українського громадянства.

Підстави підпілля.

Ні, розбіжности поміж ідеєю боротьби революційної та ідеєю боротьби еволюційної істнують дуже поважні і нема цілі того факту закривати. Але з другого боку фактом також є, що істнують обєктивні дані для екзистенції української націоналістично-революційної орґанізації. Цими обєктивними даними є передовсім історична траґедія українського народу, який втратив свою державність. Факт, що Українці знайшлися після війни в 4 чужонаціональних державах; факт, що ми стратили і тратимо дальше свій культурно-політичний і господарський і культурний стан посідання зперед війни; факт, що українська молодь є позбавлена своїх шкіл, що після скінчення шкіл не має доступу до державних варстатів праці, що українська молодь не має ніяких вентилів для свого природнього молодечого темпераменту; факт, що по цілім світі щиряться національні і суспільні течії, які мусять знаходити свій відгук таксамо на наших землях, всі ті факти зводяться остаточно до того, що ідея революційної боротьби не є зовсім безпідставна і що революційна орґанізація має обєктивні умовини, на яких може спиратися. І ніхто теж з Українців, ніхто з самих членів ОУН не стояв і не стоїть ніколи на становищі, що польська держава не має права боротися з українською революційною орґанізацією. Але тут саме доходимо до тої проблеми, довкола якої крутиться цілий цей процес: **якими методами влада поборює український революційний рух.** Тут ми маємо клясичний приклад, **що та боротьба властей безбеченства ведеться методами морального розкладання у молоді, а як засіб до цього служать платні конфіденти провокатори.** Колиж ми ствержуємо, що ведеться і мусить вестися боротьба поміж двома світами, то мусимо спитати себе: чи справді та боротьба не може бути боротьбою лицарською. Чи справді та боротьба мусить переходити на такий слизький ґрунт, яким є деправування молодих душ платнею по 200 зл. місячно грошевими нагородами за видачу своїх товаришів. Вербування молодих людей на службу конфідентів і провокаторів, це сіяння моральної зарази, яка є дуже небезпечна. Небезпечна не лише для української революційної орґанізації і не лише для української молоді взагалі, але остаточно і для польської держави. Доказом цього є також цей процес, в якому на лаві підсудних засіла така креатура, як Барановський. Видно, що дійшло вже до свідомости деяких одиниць і деяких чинників, що не є дуже доброю і корисною річчю покористуватися вічно інституцією залізних конфідентів.

Але чейже ціла польська національна політика йшла до цього часу надзвичайно на руку тій українській націоналістичній орґанізації, якої провідним гаслом є: чим гірше, тим ліпше. Польська національна політика супроти Українців нічого не зробила, щоби вирвати ґрунт зпід ніг української революційної орґанізації, а зате все зробила, щоб ґрунт зміцнити. Пригадую панам суддям присяжним характеристичний вислів одного свідка, аспіранта поліції, п. Бубена, який сказав: „Після розвязання Пласту половина пішла до націоналістів, а половина до комуністів". Чи не насувається відразу льоґічне питання: пощо в такім разі було розвязувати „Пласт"?

Я кінчу тих кілька слів, які мав сказати в обороні Бунія, за якого уневиннення прошу. Кінчу свої виводи словами польського великого соціольоґа Людвіка Ґумпльовича:

„Нехай соціольоґія зврувці пшедевшисткєм уваґен на пшестемпство яко на витвур сполеченьства, аби праводавцом нашим, ктужи цали свуй сприт висіляйон на винайдиване вирафінованих кар, нарешще также раз засьвітала правда, же кажеми збродне, поневаж мами потшебен зваляня на коґось віни і в тен спосуб пшинесьць самі собе ульґен".

(Далі буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

RADIO.

ВІДЧИТ ПРО УКРАЇНСЬКЕ РІЗДВО НА РАДІО.

Заходом „Клівленд Радіо Бродкестінґ Корпорейшен" (W.J.A.Y.) відбудеться на Різдво, дня 25. грудня, спеціяльна різдвяна програма, підчас котрої представники 20 іміґрантських ґруп будуть оповідати про свято Різдва в рідним краю. Про Різдво на Україні буде говорити адвокат Омар Е. Малицький.

Програма зачнеться в годині 2.45 зполудня та буде тревати до 4. години. Представники будуть виступати в азбучнім порядку по народности: тому український представник поміщений на лісті останній.

В школі.

— Хто мені скаже, звідки походить роса? — питає учитель.

Ніхто не голоситься. Аж по довшій хвилі встає Іван:

— Земля так сокро крутиться, що аж пріє.

ТАРЗАН І ЛЮДОЇДИ.

10.

Лісовою доріжкою йшла могуча постать. З тілесних признак вона виглядала на людину, але в ній було щось нелюдського. Вона йшла просто, але час від часу рушала на собі шкірою, щоб обігнатися від мух, як це робить кінь. Вона мала в руках грубезну палку. Пасок шкіри на її бедрах піддержував ряд менших шкіряних пасочків, опущених униз. На долішніх кінцях цих пасочків були привязані круглі камінці, кождий яких два цалі завбільшки, та ясні пера. Це все становило немовби запаску, що сягала майже до колін постаті.

Вона поступала поволі; її чорні очи кидали заєдно поглядом на всі боки. Її вуха насторошувалися за кождим разом, як почули якийсь звук. Тепер вона задержалася, її вуха напнулися, вона вся нахилилася вперед, її ніздря роздулися, втягаючи повітря. Її увагу звернув надзвичайний голос та небувалий запах. Обережно вона посунулася вперед по стежці, поки на стежці не побачила розтягнену на землі постать. Це був Тарзан. Він лежав без памяти на землі, під своїм розбитим літаком.

Постать стиснула палку ще сильніше та підійшла до лежачої людини. Вона була здивована на вид дивної постаті, але не показувала страху. Підійшла просто до лежачого чоловіка й підняла палку, щоби його вдарити, але щось задержало її руку. Клякнувши коло чоловіка, вона стала оглядати його одіж, потім обернула його на другий бік, роздерла його сорочку одним сильним рухом дужих рук та прислухувалася, держачи вухо коло тіла. Опісля встала, оглянулась довкола, наслухувала, а потім нахилилася й піднявши тіло з землі, перекинула його собі легко через широке плече.

Потім вона далі пішла своєю дорогою. Дорога вела через филястий край, гарний, як парк, аж до вузької балки. Тут, у піскових скалах були вириті дивачні криївки. До одного такого дому жінка понесла непритомного Тарзана. Перед входом до кождої хати сиділа одна така постать, подібна до тої, що несла Тарзана. Як вона зайшла під скали, всі очи звернулися на неї.